

Tăng cường Một sức khỏe có thể kiểm soát dịch bệnh từ gia cầm

Một phần ba gia cầm tại các chợ ở Việt Nam dương tính với cúm gia cầm. Bản khuyến nghị này cung cấp bằng chứng mới về sức khỏe cộng đồng và những thách thức trong phát triển chăn nuôi gia cầm, đồng thời đưa ra các biện pháp để giảm thiểu rủi ro.

Lấy mẫu tại các chợ. Người chụp ảnh: Đào Duy Tùng

Tổng quan

Ngành chăn nuôi gia cầm của Việt Nam rất quan trọng đối với an ninh lương thực và phát triển kinh tế của đất nước. Tuy nhiên, lĩnh vực này đang bị đe dọa ở mọi cấp độ bởi các mầm bệnh có thể lây lan từ động vật sang người (được gọi là bệnh lây truyền từ động vật sang người), gây nguy hiểm cho sức khỏe của cả gia cầm và con người. Các bệnh lây truyền từ động vật sang người thường gặp liên quan đến gia cầm bao gồm những bệnh gây ngộ độc thực phẩm do vi khuẩn *Salmonella*, *Campylobacter* và *E.coli*. Những điều này có thể dẫn đến các bệnh từ đau bụng nhẹ đến nhiễm trùng toàn thân nghiêm trọng. Cúm gia cầm do vi-rút cúm gia cầm (AIV)¹ có thể gây bệnh nặng và thậm chí tử vong. Hơn nữa, sự lây lan qua gia cầm của các chủng mầm bệnh kháng kháng sinh càng làm phức tạp thêm các nỗ lực kiểm soát dịch bệnh và các lựa chọn điều trị.

Hiểu rõ sự lây truyền bệnh giữa gia cầm và giữa gia cầm với người là điều cần thiết nếu các nhà hoạch định chính sách và chính quyền muốn thực hiện các chiến lược y tế cộng đồng hiệu quả. Chúng tôi đã tìm cách làm sáng tỏ những nguy cơ lây truyền bệnh từ gia cầm bằng cách thu thập và xét nghiệm hàng nghìn mẫu sinh học từ các trang trại gia cầm quy mô nhỏ, các chợ truyền thống và các lò mổ. Sự lây truyền bệnh giảm đi sẽ mang lại lợi ích cho sức khỏe động vật và con người, đồng thời góp phần phát triển thành công ngành chăn nuôi gia cầm tại Việt Nam.

Khuyến nghị

- Thực hiện các biện pháp an toàn sinh học tại các trang trại và lò mổ, bao gồm kiểm soát chặt chẽ việc tiếp cận, quản lý chất thải phù hợp và theo dõi sức khỏe thường xuyên của đàn gia cầm.
- Tăng cường quản lý kiểm dịch tại các chợ bao gồm lấy mẫu và phân tích sinh học thường xuyên để kiểm soát sự lây lan của dịch bệnh
- Thực hiện phương pháp tiếp cận Một sức khỏe, bao gồm hướng dẫn điều tra phối hợp đa ngành và ứng phó với các bệnh lây truyền từ động vật sang người.
- Nâng cao nhận thức về quản lý và sử dụng kháng sinh.
- Tiếp tục nghiên cứu các bệnh lây truyền từ động vật sang người và tiến hành giám sát dịch bệnh từ chim hoang dã, gia cầm, động vật và con người.

Kết quả

Có tới 1/3 số gà sống được bán ở các chợ truyền thống có kết quả dương tính với AIV. Tỷ lệ này dao động từ 20,8% đến 35,7%.

Tỷ lệ AIV ở các lò mổ chưa bao giờ giảm xuống dưới 1/5. Gần một nửa (48,5%) mẫu lấy từ lò mổ ở Quảng Ninh cho kết quả dương tính, con số ở 3 tỉnh còn lại dao động từ 22,9% đến 40%.

Tất cả các mẫu của chúng tôi đều cho kết quả dương tính với E.coli.

Có tới một nửa (21,7% đến 50%) số mẫu của chúng tôi có kết quả xét nghiệm dương tính với Salmonella. Phần lớn trong số này được lấy từ các chợ truyền thống. Đặc biệt, các mẫu lấy từ lò mổ ở Quảng Ninh cho tỷ lệ dương tính 70%, trong khi mẫu lấy từ Hà Nội cho tỷ lệ dương tính 63%.

Một phần ba (33,68%) mẫu của chúng tôi có kết quả xét nghiệm dương tính với Campylobacter. Tỷ lệ này cao hơn đáng kể đối với các mẫu được thu thập từ các trang trại, với hơn một nửa (55,6%) mẫu từ các trang trại có kết quả xét nghiệm dương tính.

Mức dư lượng kháng sinh vượt giới hạn cho phép trong thịt gà dao động từ 7% đến 19%. Dư lượng kháng sinh là một lượng nhỏ kháng sinh, hoặc phần còn lại của kháng sinh, sau khi nó đi qua hệ thống cơ thể của gia cầm sau khi cho gia cầm sử dụng. Chín loại kháng sinh đã được phát hiện.

Thảo luận chính sách

Bệnh lây truyền từ động vật sang người là một thách thức phức tạp đối với các nhà hoạch định chính sách của Việt Nam, với những tác động tới sức khỏe cộng đồng, an toàn thực phẩm và tính bền vững của nông nghiệp. Các yếu tố từ việc thiếu an toàn sinh học ở hầu hết các trang trại nhỏ đến buôn bán động vật bất hợp pháp qua biên giới với Trung Quốc khiến thách thức trở nên đặc biệt khó vượt qua. Đặc biệt, tỷ lệ dương tính cao với AIV và Salmonella tại các lò mổ gây ra rủi ro đáng kể cho sức khỏe con người do các bệnh này có thể dễ dàng lây truyền từ gia cầm sang người thông qua tiếp xúc trực tiếp, tiêu thụ sản phẩm bị lây nhiễm hoặc tiếp xúc với môi trường. Ngoài ra, việc sử dụng sai, lạm dụng kháng sinh trong chăn nuôi gia cầm đã dẫn đến xuất hiện vi khuẩn kháng kháng sinh, đe dọa hiệu quả điều trị bằng kháng sinh cho cả vật nuôi và con người.

Các kết quả của nghiên cứu cho thấy cần phải đánh giá kỹ lưỡng các biện pháp phòng ngừa bệnh lây truyền từ gia cầm sang người. Chính phủ Việt Nam đã áp dụng cách tiếp cận Một Sức khỏe đối với bệnh lây truyền từ động vật sang người và ban hành các quy định nhằm khuyến khích giám sát, báo cáo ưu tiên các bệnh lây truyền từ động vật sang người và nâng cao hoạt động truyền thông, phối hợp và hợp tác giữa ngành y tế động vật và con người. Hiện nay cần phải đưa các biện pháp Một Sức khỏe tiến thêm một bước nữa.

Để giảm thiểu nguy cơ lây truyền bệnh cúm gia cầm và vi khuẩn tại các lò mổ gia cầm cũng như để bảo vệ sức khỏe của công nhân và cộng đồng rộng lớn hơn, các biện pháp an toàn sinh học và thực hành vệ sinh nghiêm ngặt hơn là rất cần thiết đối với các lò mổ. Điều này bao gồm việc sử dụng thiết bị bảo hộ cá nhân, vệ sinh và khử trùng thường xuyên các cơ sở cũng như xử lý và tiêu hủy xác và chất thải gia cầm đúng cách. Các chương trình giám sát nhằm phát hiện sớm các đợt bùng phát cúm gia cầm ở gia cầm cũng có thể giúp ngăn ngừa lây truyền sang người và đưa ra các biện pháp can thiệp kịp thời. Thúc đẩy các hoạt động chăn nuôi gia cầm bền vững cũng rất cần thiết để giảm thiểu tác động của các bệnh lây truyền từ động vật sang người. Thực hiện quản lý dịch hại tổng hợp, cải thiện các tiêu chuẩn phúc lợi động vật và tăng cường các quy trình an toàn sinh học có thể giúp giảm tỷ lệ mắc bệnh ở quần thể gia cầm.

Sự hợp tác giữa các cơ quan chính phủ, tổ chức nghiên cứu và ngành công nghiệp vẫn là chìa khóa để phát triển các chiến lược hiệu quả nhằm phòng ngừa và kiểm soát dịch bệnh.

Tài liệu tham khảo

- <https://link.springer.com/article/10.1007/s10096-019-03505-2>
- [cdc.gov/flu/avianflu/spotlights/2022-2023/h5n1-technical-report_october.htm](https://www.cdc.gov/flu/avianflu/spotlights/2022-2023/h5n1-technical-report_october.htm)
- Ref. No. 16/2013/TTLT-BYT-BNN&PTNT. Hanoi, Vietnam

Thông tin bổ sung

Dự án nghiên cứu gia cầm Một sức khỏe là chương trình nghiên cứu ứng dụng được triển khai nhằm đáp ứng nhu cầu đang gia tăng về thịt và trứng gà ở Châu Á đồng thời giảm thiểu nguy cơ sức khỏe cho cộng đồng địa phương và trên.

Nghiên cứu được thực hiện tại 4 tỉnh Bắc Giang, Hà Nội, Hải Dương và Quảng Ninh. Tất cả các mẫu đều được phân tích tại phòng thí nghiệm của Viện Thú y Trung ương. Các lò mổ bao gồm cả cơ sở quy mô lớn và nhỏ hơn.

Báo cáo này được viết bởi Nguyễn Thị Thu Hiền, Phạm Thị Ngọc, Bùi Nghĩa Vương, Lưu Quỳnh Hương và Đặng Thị Thanh Sơn.

Liên hệ

Dr Nguyen Thi Thu Hien -
thuhien120185@gmail.com

Chúng tôi xin cảm ơn nhân viên của NIVR, chính quyền địa phương và tất cả những người chăn nuôi gia cầm và những người bán hàng ở các tỉnh nơi chúng tôi làm việc vì sự tận tâm và hỗ trợ của họ.

Những phát hiện, diễn giải, và kết luận trong bản khuyến nghị là của riêng các tác giả.

Đây là bản khuyến nghị có quyền truy cập mở (CC-BY-NC).

Nghiên cứu này được tài trợ bởi Dự án nghiên cứu gia cầm Một sức khỏe (BB/011269/1), một trong 12 dự án liên ngành được tài trợ bởi Ủy ban Nghiên cứu và Đổi mới sáng tạo Vương quốc Anh thông qua Quỹ nghiên cứu thách thức toàn cầu.

Tim hiểu thêm tại -
onehealthpoultry.org.uk

UK Research
and Innovation

GCRF